

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ymarfer ar lafar cyn ysgrifennu
- ymateb ar lafar i destunau di-dor a phytiog
- gwyllo a chlywed gwahanol bobl yn siarad gan gynnwys pobl â thafodiaith wahanol a siaradwyr profiadol, ac ymateb i'r hyn a glywir ac a welir
- meithrin eu hyder wrth ddefnyddio'r iaith drwy dynnu ar eu gwybodaeth o'r Gymraeg, Saesneg ac ieithoedd eraill
- ymateb ar lafar i ystod o symbyliadau ac ysgogiadau a syniadau gan gynnwys testunau ysgrifenedig a deinamig, e.e. *delweddau llonydd a symudol, darn o gerddoriaeth, ffilm*
- cyfathrebu ar gyfer amrywiaeth o ddibenion a chyd-destunau, e.e. *adrodd yn ôl a chyflwyno gwybodaeth, rhoi a dilyn cyfres o gyfarwyddiadau, dadlau ac esbonio safbwynt, trafod pwnc, perswadio, cwestiynu ac archwilio dehongliadau, cyflwyno profiadau*
- siarad a gwrando'n unigol, fesul pâr, mewn grwpiau ac fel aelod o ddsbarth
- defnyddio amrywiaeth o dulliau i gyflwyno syniadau gan gynnwys TGCh, e.e. *dulliau drama, cynnal trafodaeth a dadl*
- cyflwyno, siarad a pherfformio gerbron amrywiaeth o gynulleidfaoedd gan gynnwys dysgwyr iau a hŷn, athrawon, cyfoedion ac oedolion cyfarwydd ac anghyfarwydd ac mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol
- ymdrin â gweithgareddau lle y mae geiriau, eu tarddiad, eu hystyr, y rheswm dros eu dewis, a'u heffaith, yn ganolog
- gwyllo a gwrando'n astud gan ymateb i amrywiaeth o symbyliadau ac ysgogiadau, e.e. *testunau ysgrifenedig a deinamig, perfformiadau theatrig a barddonol, siaradwyr gwadd, esboniadau a chyfarwyddiadau*
- cyfathrebu'n glir gan ynganu a goslefu'n briodol yn y Gymraeg, e.e. *llefaru, adrodd stori*
- defnyddio terminoleg sy'n addas i'r sefyllfa
- defnyddio geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith eraill, e.e. *gwaith awduron a chyfoedion*.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy'i gilydd.

Mae'r Rhaglenni Astudio Cymraeg a'r Saesneg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Cymraeg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon hwn.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 2 Cymraeg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Llafaredd

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Siarad	esbonio gwybodaeth a syniadau gan ddefnyddio geirfa briodol	esbonio gwybodaeth a syniadau gan ddefnyddio adnoddau cynorthwyol, e.e. <i>deunyddiau ar sgrin ac ar y we</i>	esbonio gwybodaeth a syniadau, archwilio a defnyddio ffyrdd o argyhoeddi, e.e. <i>defnydd o eirfa, ystum, cynorthwyon gweledol</i>	mynegi materion a syniadau'n eglur gan ddefnyddio geirfa arbenigol ac enghreifftiau
		trefnu'r hyn y maent yn ei ddweud fel bod y gwrandawyr yn gallu dilyn, e.e. <i>pwysleisio pwyntiau allweddol, rhoi esboniad yn ei drefn</i>	trefnu sgwrs er mwyn i gynulleidfa oedd gwahanol ddilyn yr hyn sy'n cael ei ddweud, e.e. <i>rhoi gwybodaeth gefndir, rhoi crynodeb byr o'r prif bwyntiau</i>	siarad yn eglur gan ddefnyddio iaith ffurfiol a thafu'r llais yn effeithiol i gynulleidfa fawr, e.e. <i>digwyddiad i rieni/gofalwyr, cyflwyniad i ymwelwyr</i>	siarad yn eglur gan ddefnyddio iaith ffurfiol ac amrywio mynegiant, tŷn a chryfder y llais, i gadw diddordeb y gwrandawyr
		siarad yn eglur gan amrywio'r mynegiant i helpu'r gwrandawyr	addasu sgwrs gan ddangos eu bod yn deall y gwahaniaethau rhwng sgwrs anffurfiol ymhlith ffrindiau a sgwrs fwy estynedig â grŵp ehangach, e.e. <i>defnyddio tilchi</i>		
		defnyddio iaith sy'n berthnasol i sefyllfaoedd mwy ffurfiol, e.e. <i>yn ystod y gwasanaeth, siarad ag ymwelydd (gan ddechrau defnyddio tilchi)</i>			
		cadw mewn rôl a chynorthwyo eraill wrth chwarae rôl	archwilio sefyllfaoedd gwahanol drwy chwarae rôl	archwilio dadleuon a themâu drwy chwarae rôl	archwilio materion heriol neu ddadleuol drwy barhau i gynnal y rôl y maent yn ei chwarae
		dechrau defnyddio iaith sy'n berthnasol i sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol ❖	datblygu eu gallu i ddefnyddio iaith sy'n berthnasol i sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol ❖	deall pryd mae angen defnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol yn briodol ❖	defnyddio iaith sy'n berthnasol i sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol ❖
		datblygu eu gallu i ddefnyddio ystod o batrymau cystrawennol naturiol y Gymraeg a geirfa (gan gynnwys terminoleg) wrth siarad ❖	defnyddio a dangos rhywfaint o afael ar batrymau cystrawennol y Gymraeg a geirfa (gan gynnwys terminoleg) wrth siarad ❖	datblygu eu gallu i ddefnyddio amrywiaeth o batrymau cystrawennol naturiol y Gymraeg a geirfa (gan gynnwys terminoleg) wrth siarad ❖	defnyddio a dangos gafael ar ystod eang o batrymau cystrawennol naturiol y Gymraeg a geirfa yn gywir (gan gynnwys terminoleg) wrth siarad ❖
		dechrau meithrin cywirdeb wrth siarad, e.e. dechrau defnyddio ffurfiau safonol berfau sy'n berthnasol i'r cyd-destun a'u rhedeg, rhedeg rhai arddodiaid a defnyddio cenedl enwau sydd o fewn cylch eu profiad ❖	meithrin cywirdeb wrth siarad, e.e. defnyddio amrywiaeth o ferfau a'u rhedeg (ffurfiau presennol, gorffennol a negyddol), rhedeg arddodiaid a defnyddio cenedl enwau ❖	datblygu eu gallu i feithrin cywirdeb wrth siarad, e.e. defnyddio ffurfiau safonol amrywiaeth o ferfau a'u rhedeg, defnyddio cenedl enwau a rhedeg arddodiaid ❖	meithrin cywirdeb ar lafar, e.e. defnyddio amrywiaeth o ferfau a'u rhedeg, defnyddio'r amodol a negyddu brawddegau'n gywir, rhedeg arddodiaid a defnyddio cenedl enwau ❖

Llinyn: Llafaredd

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Siarad	defnyddio'r treigladau mwyaf cyffredin yn gywir fel arfer, e.e. <i>ar ben</i>	defnyddio'r treigladau mwyaf cyffredin yn gywir, e.e. <i>fy nghalon</i>	treiglo'n gywir fel rheol ar ôl y rhan fwyaf o'r arddodiaid a'r rhagenwau, e.e. <i>am funud, dy fam</i>	treiglo'n gywir ar ôl arddodiaid a rhagenwau gan ddechrau dod yn ymwybodol nad yw pob llythyren yn dilyn y drefn arferol, e.e. <i>y llinell</i>
	Gwranddo	gwranddo'n ofalus a gwneud cysylltiadau rhwng yr hyn y maent yn ei ddysgu a'r hyn y maent eisoes yn ei wybod	gwranddo'n ofalus ar gyflwyniadau gan ddangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau	gwranddo'n astud ar gyflwyniadau gan ddefnyddio technegau i gofio'r prif bwyntiau, e.e. <i>gwneud nodiadau, crynhoi</i>	gwranddo'n ofalus ar gyflwyniadau gan ddangos dealltwriaeth o gasgliadau neu farn y siaradwyr
		gwirio eu bod yn deall drwy ofyn cwestiynau perthnasol neu gynnig sylwadau perthnasol	ar ôl gwranddo, ymateb gan fynegi barn am yr hyn y mae'r siaradwr wedi'i ddweud	gwranddo ar eraill, gofyn cwestiynau ac ymateb i'r cynnwys a safbwyntiau'r siaradwr	ymateb i eraill gyda chwestiynau a sylwadau sy'n canolbwyntio ar resymau, goblygiadau a champau nesaf
	Cydweithio a thrafod	cyfrannu i drafodaeth grŵp gan rannu syniadau a gwybodaeth	cyfrannu i drafodaeth grŵp gan helpu pawb i gymryd rhan	cyfrannu i drafodaeth grŵp gan gymryd rhywfaint o gyfrifoldeb dros gyflawni'r dasg yn dda, e.e. <i>cyflwyno syniadau perthnasol, crynhoi</i>	cyfrannu'n bwrpasol i drafodaeth grŵp er mwyn dod i'r canlyniadau y cytunwyd arnynt
		mynegi barn syml am bynciau a thestunau ysgrifenedig, e.e. <i>trafod pynciau sydd o fewn cylch eu profiad neu drafod cymeriad mewn stori</i> ❖	mynegi barn am bynciau a thestunau ysgrifenedig, e.e. <i>trafod pwnc sy'n effeithio ar eu hysgol neu drafod beth yw eu barn am ddiweddglo stori</i> ❖	mynegi barn am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan gynnig ambell reswm i gefnogi barn ❖	mynegi barn yn glir am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan gynnig rhesymau i gefnogi barn ❖
		siarad yn bwrpasol er mwyn cyflawni tasg mewn grŵp.	helpu grŵp i ddod i gytundeb, e.e. <i>ystyried rhesymau neu ganlyniadau, cadw ffocws ar y pwnc/peidio â dilyn ysgyfarnogod wrth drafod pwnc.</i>	ychwanegu at a datblygu syniadau dysgwyr eraill mewn trafodaethau grŵp, e.e. <i>drwy holi cwestiynau i archwilio ymhellach, cynnig syniadau ychwanegol.</i>	codi pwyntiau o drafodaeth grŵp gan gytuno neu anghytuno a rhoi rhesymau.

Ystod o brofiadau

Dylid rhoi cyfleoedd i ddysgwyr:

- ymarfer ar lafar cyn ysgrifennu
- ymateb ar lafar i destunau di-dor a phytiog
- gwylio a chlywed gwahanol bobl yn siarad gan gynnwys pobl â thafodiaith wahanol a siaradwyr profiadol, ac ymateb i'r hyn a glywir ac a welir
- meithrin eu hyder wrth ddefnyddio'r iaith drwy dynnu ar eu gwybodaeth o'r Gymraeg, Saesneg ac ieithoedd eraill
- ymateb ar lafar i ystod o symbyliadau ac ysgogiadau a syniadau gan gynnwys testunau ysgrifenedig a deinamig, e.e. *delweddau llonydd a symudol, darn o gerddoriaeth, ffilm*
- cyfathrebu ar gyfer amrywiaeth o ddibenion a chyd-destunau, e.e. *adrodd yn ôl a chyflwyno gwybodaeth, rhoi a dilyn cyfres o gyfarwyddiadau, dadlau ac esbonio safbwynt, trafod pwnc, perswadio, cwestiynu ac archwilio dehongliadau, cyflwyno profiadau*
- siarad a gwrando'n unigol, fesul pâr, mewn grwpiau ac fel aelod o ddosbarth
- defnyddio amrywiaeth o ddulliau i gyflwyno syniadau gan gynnwys TGCh, e.e. *dulliau drama, cynnal trafodaeth a dadl*
- cyflwyno, siarad a pherfformio gerbron amrywiaeth o gynulleidfaoedd gan gynnwys dysgwyr iau a hŷn, athrawon, cyfoedion ac oedolion cyfarwydd ac anghyfarwydd ac mewn cyd-destunau ffurfiol ac anffurfiol
- ymdrin â gweithgareddau lle y mae geiriau, eu tarddiad, eu hystyr, y rheswm dros eu dewis, a'u heffaith, yn ganolog
- gwylio a gwrando'n astud gan ymateb i amrywiaeth o symbyliadau ac ysgogiadau, e.e. *testunau ysgrifenedig a deinamig, perfformiadau theatrig a barddonol, siaradwyr gwadd, esboniadau a chyfarwyddiadau*
- cyfathrebu'n glir gan ynganu a goslefu'n briodol yn y Gymraeg, e.e. *llefaru, adrodd stori*
- defnyddio terminoleg sy'n addas i'r sefyllfa
- defnyddio geirfa a therminoleg briodol i drafod, ystyried a gwerthuso eu gwaith eu hunain a gwaith eraill, e.e. *gwaith awduron a chyfoedion*.

Dylai dysgwyr brofi ystod o brofiadau ieithyddol cyfoethog fel y gall eu sgiliau llafar, darllen ac ysgrifennu blethu drwy'i gilydd.

Mae'r Rhaglenni Astudio Cymraeg a'r Saesneg wedi eu datblygu law yn llaw. Gall dysgwyr ddefnyddio sgiliau trawsieithu a sgiliau deuol i ddatblygu'r ddwy iaith gan sicrhau bod cryfder mewn un iaith yn atgyfnerthu'r llall.

Allwedd

O fewn y tabl, bydd testun o'r FfLIRh yn ymddangos fel testun normal. Bydd y sgiliau sydd yn benodol i'r Rhaglen Astudio Cymraeg yn cael eu dynodi gan brint trwm. Bydd y sgiliau hyn hefyd yn cael eu dynodi gan yr eicon hwn.

Sgil rhaglen astudio ❖ Mae'r sgiliau hyn, ar y cyd â datganiadau'r FfLIRh, yn ffurfio'r Rhaglen Astudio Cyfnod Allweddol 3 Cymraeg.

D.S.

Er mwyn bod yn hygyrch ac yn ddarllenadwy, dyluniwyd y tablau hyn i'w hargraffu ar faint A3.

Llinyn: Llafaredd

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Siarad	cyflwyno pynciau a syniadau'n eglur gan ddefnyddio iaith ffurfiol ac amrywio'r hyn y maent yn ei ddweud a sut maent yn ei ddweud er mwyn ennyn diddordeb y gwrandawyr, e.e. <i>mynegiant, tôn y llais, cryfder y sain</i>	cyflwyno pynciau a syniadau'n gydlynus gan ddefnyddio technegau'n effeithiol, e.e. <i>strwythur clir, hanesyn i gyflwyno enghraifft, casgliadau credadwy</i>	cyflwyno syniadau a materion yn llawn argyhoeddiad gan ddefnyddio amryw o dechnegau i greu effaith, e.e. <i>cwestiynau rhethregol, apelio at y gwrandawyr, ystumiau</i>
		ymateb i gwestiynau a sylwadau'r gwrandawyr yn adeiladol ac yn fanwl	ymateb i farn eraill yn gadarnhaol a phriodol o gael eu herio	ymateb i adwaith y gwrandawyr gan addasu'r hyn y maent yn ei ddweud a sut maent yn ei ddweud
		dadlau'n llawn argyhoeddiad gan ddefnyddio gwybodaeth am y pwnc yn effeithiol, e.e. <i>wrth chwarae rôl neu mewn dadl</i>	amddiffyn dadl gyda gwybodaeth a rhesymau, e.e. <i>wrth chwarae rôl neu mewn dadl</i>	cynnal dadl argyhoeddedig, rhagweld safbwyntiau eraill ac ymateb iddynt, e.e. <i>wrth chwarae rôl neu mewn dadl</i>
		adnabod a deall pryd mae defnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol yn briodol ❖	gyda hyder cynyddol, adnabod a deall pryd mae defnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol yn briodol ❖	yn hyderus, defnyddio iaith ffurfiol ac anffurfiol yn briodol mewn gwahanol sefyllfaedd ❖
		datblygu eu gallu i drefnu ac ymestyn eu hiaith lafar gan ddefnyddio ystod gynyddol o batrymau cystrawennol naturiol y Gymraeg a geirfa fanwl-gywir (gan gynnwys terminoleg) yn effeithiol i ennyn diddordeb y gwrandawyr ❖	trefnu ac ymestyn eu hiaith lafar, gyda pheth hyder gan ddefnyddio ystod gynyddol o batrymau cystrawennol naturiol y Gymraeg a defnyddio geirfa fanwl-gywir (gan gynnwys terminoleg) yn effeithiol; gwneud cyfraniadau ystyrlon sy'n ennyn diddordeb y gwrandawyr ❖	ymestyn eu hiaith lafar yn hyderus gan ddefnyddio ystod o batrymau cystrawennol naturiol y Gymraeg, geirfa fanwl-gywir (gan gynnwys terminoleg) yn effeithiol a gwneud cyfraniadau ystyrlon a meddylgar sy'n ennyn diddordeb y gwrandawyr ❖
		meithrin cywirdeb gan ddangos hyder ar lafar, e.e. <i>defnyddio ystod o ffurfiau berfol (amser a pherson), negyddu brawddegau, rhedeg arddodiaid a chenedl enwau ❖</i>	meithrin cywirdeb gan ddangos hyder a gafael dda ar yr iaith lafar, e.e. <i>defnyddio ffurfiau berfol yn gywir (amser a pherson), negyddu brawddegau, rhedeg arddodiaid a chenedl enwau ❖</i>	meithrin cywirdeb gan ddangos hyder a gafael dda ar yr iaith lafar, e.e. <i>defnyddio ffurfiau berfol (amser a pherson), negyddu brawddegau, rhedeg arddodiaid a chenedl enwau'n gywir ❖</i>
		defnyddio ystod o dreigladau (treigladau meddal, trwynol a llaes) yn eu cyd-destun	defnyddio ystod o dreigladau'n gywir (treigladau meddal, trwynol a llaes) yn eu cyd-destun	defnyddio ystod o dreigladau'n gywir (treigladau meddal, trwynol a llaes) yn eu cyd-destun
	Gwrando	ymateb yn bwyllog i syniadau eraill gan ofyn cwestiynau cymwys	ymateb yn gadarnhaol ac ystyrlon i syniadau newydd a safbwyntiau gwahanol	ystyried perthnasedd ac arwyddocâd gwybodaeth a syniadau a gyflwynwyd iddynt
		gwrando ar esboniadau o brosesau, dilyniant neu safbwyntiau a nodi'r prif bwyntiau yn eu trefn	gwrando ar wybodaeth a syniadau (ar sgrin neu'n fyw) a nodi sut mae tystiolaeth yn cael ei defnyddio, e.e. <i>i amddiffyn barn, neu ei chamddefnyddio, e.e. i gamarwain drwy orliwio</i>	gwrando ar wybodaeth a syniadau ac adnabod sut maent yn cael eu cyflwyno i hybu safbwynt penodol, e.e. <i>defnyddio iaith sy'n darbwyllo/perswadio, anwybyddu ffeithiau anghyfleus, dod i gasgliad afresymegol</i>

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:	Mae dysgwyr yn gallu:
Datblygu a chyflwyno gwybodaeth a syniadau	Cydweithio a thrafod	gwneud amrywiaeth o gyfraniadau i drafodaethau, e.e. <i>arwain, annog a chefnogi eraill</i>	cymryd amrywiaeth o rolau, e.e. <i>trefnu, rhoi camau gweithredu ar waith</i> , mewn cyd-destunau grŵp mwy ffurfiol, e.e. <i>wrth weithio gydag oedolion a chyfoedion anghyfarwydd</i>	ymgymryd ag amrywiaeth o rolau mewn trafodaeth grŵp gan gymryd mwy o gyfrifoldeb dros eu barn, gan gynnwys mewn sefyllfaoedd mwy ffurfiol, e.e. <i>cadeirydd, ysgrifennydd</i>
		mynegi barn yn glir am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan gefnogi'r farn honno â rhesymau a rhywfaint o dystiolaeth berthnasol ❖	mynegi barn yn glir am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan gefnogi'r farn honno â rhesymau a thystiolaeth berthnasol ❖	mynegi barn yn hyderus am bynciau a thestunau ysgrifenedig gan roi rhesymau a thystiolaeth berthnasol i gyd-fynd â'u syniadau hwy eu hunain a syniadau eraill ❖
		cyrraedd consensws a chytuno ar gamau gweithredu mewn grwpiau, e.e. <i>cytuno ar gynllun, pwyso a mesur rhesymau a thystiolaeth</i> .	trafod safbwyntiau cyferbyniol a thrafod y camau nesaf.	nodi bod amrywiaeth o ddewisiadau o ran camau gweithredu a dod i gytundeb er mwyn cyflawni amcanion y grŵp.